
Treguesit për caktimin e normës në % të shtesës kundërciklike të kapitalit (KUNC)

Në përputhje me rregulloren “Për shtesat makroprudenciale të kapitalit”, miratuar me vendimin nr.41, datë 05.06.2019 të Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë dhe udhëzimet e Bordit Evropian të Rrezikut Sistemik, për përcaktimin e normës së shtesës kundërciklike të kapitalit përdoren treguesit e referencës. Këta tregues synojnë të reflektojnë në mënyrë sa më të drejtë ciklin e kreditimit dhe rreziqet që shoqërojnë rritjen e tepërt të kreditimit në vend, si edhe të konsiderojnë në mënyrë të përshtatshme specifikat e ekonomisë së vendit. Vlerat sasiore të treguesve janë gjithmonë subjekt i interpretimit dhe analizës së ekspertëve të cilët në analizë mund të përfshijnë edhe faktorë të tjerë cilësorë.

Midis treguesve të referencës, si *tregues parësor* shërben “Hendeku i raportit të kredisë për ekonominë ndaj Prodhimit të Brendshëm Bruto (PBB)”, që paraqet devijimin e vlerës aktuale të raportit “Kredi për ekonominë/PBB” nga prirja e tij afatgjatë. Ky tregues sinjalizon mundësinë e rritjes së tepërt të kreditimit në raport me rritjen ekonomike dhe eventualisht, rritjen e rreziqeve sistemike ciklike. Si *plotësues* të treguesit parësor, shërbejnë disa nëntregues të tjerë të grupuar në indeksin e treguesit të paralajmërimit të hershëm (TPHP). Krahas treguesit parësor, ky tregues përbëhet edhe nga pesë nëntregues të tjerë, të cilët sinjalizojnë zhvillimet në kreditim dhe në aktivet jofinanciare (tregu i pasurive të paluajtshme).

Vendimmarrja mbi nivelin e shtesës kundërciklike mbështetet kryesisht në ecurinë e vlerave të treguesit të hendekut të raportit të kredisë ndaj PBB-së. Megjithëse "hendeku i raportit të kredisë ndaj PBB-së" është treguesi kryesor për aktivizimin e KUNC, praktika e zbatimit të tij në vende të tjera dhe në Shqipëri ka evidentuar ngadalësinë e reagimit të këtij treguesi në përgjithësi, dhe pamjaftueshmërinë e tij për të kapur dhe evidentuar zhvillime të shpejta në segmente të caktuara të kredisë. Ndaj, kuadri rregullator dhe metodologjik i Bankës së Shqipërisë, parashikon që vendimmarrja për përcaktimin e KUNC të mbështetet edhe mbi Treguesin e Paralajmërimit të Hershëm Plotësues (TPHP).

Arsyetimi mbi caktimin e normës në % të KUNC

Tabelat në vijim paraqesin vlerat më të fundit të disponueshme të treguesve të përzgjedhur dhe mesataret historike përkatëse. Nga tabela 1, vërehet që vlerat e treguesit parësor kanë vijuar të jenë negative deri në T2-2024, por madhësia e vlerës negative është zvogëluar¹. Konkretisht, vlera e treguesit parësor është ngushtuar me rreth 1 pikë përqindjeje ndaj tremujorit paraardhës.

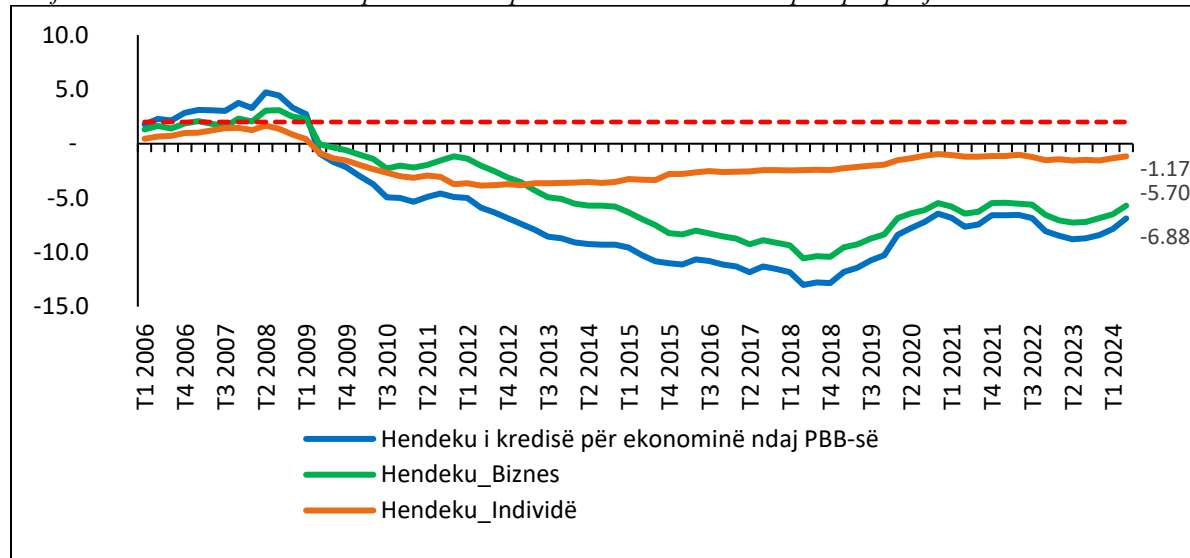
Tabelë 1. Treguesi parësor

Treguesi parësor ⁱⁱ	Mesatarja historike		T2-2024
	T4-2003 : T4-2008	T1-2009 : T1-2024	
Hendeku i kredisë për ekonominë ndaj PBB-së ⁱⁱⁱ	1.90 pp	-7.97 pp	-6.88 pp

Burimi: Banka e Shqipërisë dhe INSTAT.

Ecuria e mësipërme reflekton përshpejtimin e normës së rritjes të kredisë për ekonominë në T2-2024, në krahasim me rritjen e prodhimit të brendshëm bruto për të njëjtën periudhë. Treguesi parësor ka regjistruar ngushtim të vlerave të hendekut negativ për segmentin “individë” dhe për atë “biznes”. Ky i fundit vijon të japë kontributin kryesor në ecurinë e vlerës së treguesit parësor.

Grafik 1. Ecuria e hendekut të raportit “Kredi për ekonominë / PBB” në pikë përqindje

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Pavarësisht se treguesi parësor është në vlera negative, ecuria e TPHP sinjalizon kalimin në një situatë me përshpejtim të theksuar të kreditimit, e cila mund të shoqërohet me akumulim të rreziqeve për cilësinë e kredisë në të ardhmen. Ndaj, për tremujorin e mëparshëm, Banka e Shqipërisë vendosi rritjen për herë të parë të normës së KUNC në nivelin 0.25%.

Vlerat e nëntregueve përbërës të TPHP paraqiten në tabelën 2. Zhvillimet e periudhës pasqyrojnë një përshpejtim të ndjeshëm të ritmit rritës të portofolit të kredisë për pasuri të paluajtshme, si në terma vjetorë ashtu edhe tremujorë. Rritja e kësaj kredie mbetet më e shpejtë se rritja e tepricës së përgjithshme të kredisë bankare dhe se rritja nominale e PBB-së. Rrjedhimisht, vlera e periudhës e nëntreguesit në fjalë tejkalon në mënyrë të ndjeshme mesataren historike. Në të njëtin kohë kanë qenë edhe zhvillimet në indeksin e çmimit të banesave, i cili ka përshpejtuar ritmin e rritjes për të katërtin tremujor në radhë, duke regjistruar vlera mbi mesataren historike. Edhe ecuria e raportit të indeksit të çmimit të banesave kundrejt atij të qirasë është rritur, me kontribut tërësor nga ecuria e çmimit të banesave.

Këta dy nëntregues, të cilët priren të përforcojnë ecurinë e njëri-tjetrit, po monitorohen me vëmendje. Analiza e ecurisë së vlerave të këtyre dy nëntreguesve, së bashku me informacionin e tërthortë që përfitohet nga vrojtimi i ngarkesës me borxh të familjeve, shërbejnë për të identifikuar dhe parandaluar situatat në të cilat ecuria e çmimeve në tregun e pasurive të paluajtshme shoqërohet me rritje të rrezieve sistemike. Së fundi, edhe nëntreguesi i intensitetit të kredisë për ekonominë ruan trajektoren e tij rritëse si në terma vjetorë ashtu edhe në terma tremujorë.

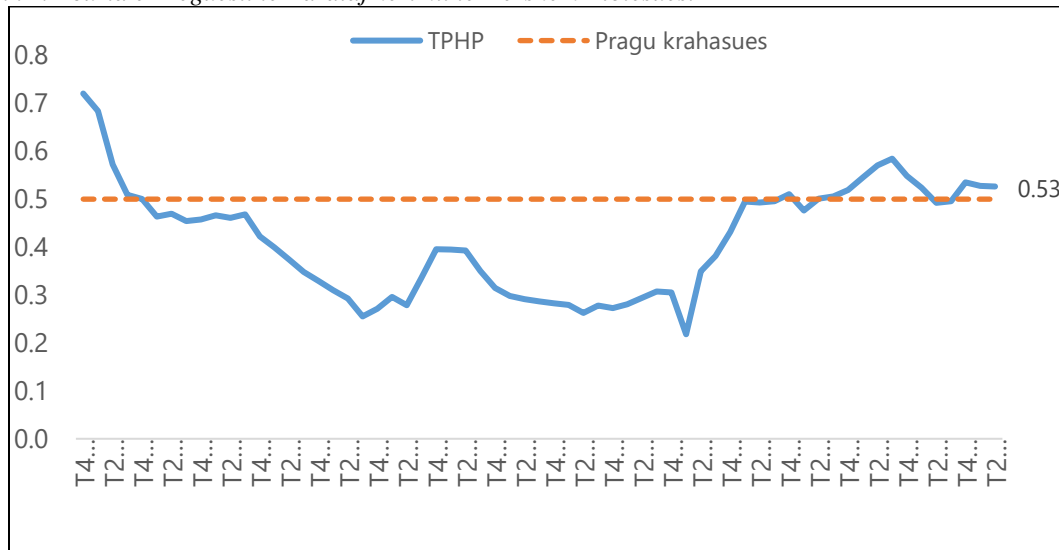
Tabelë 2. Treguesit plotësues

Treguesit plotësues dhe indeksi TPHP	Mesatarja historike (T4-2003 : T1-2024)	T2-2024
Intensiteti i kredisë për ekonominë ^{iv}	2.9%	3.1%
Ndryshimi vjetor i kredisë bankare për pasuri të paluajtshme	20.9%	47.2%
Ndryshimi vjetor i indeksit të “çmim i banesave / vlera e qirasë” ^v	8.6%	5.7%
Ndryshimi vjetor i indeksit të çmimit të banesave ^{vi}	6.6%	15.3%
Rritja vjetore e kredisë bankare ^{vii}	13.7%	11.1%
Indeksi TPHP ^{viii}	0.50	0.53

Burimi: Banka e Shqipërisë dhe INSTAT.

Në fund të tremujorit të dytë të vitit 2024, vlera e indeksit TPHP mbetet mbi kufirin maksimal të sugjeruar nga metodologjia e përcaktimit të normës kundërciklike (mesatarja historike) dhe ka qenë kryesisht mbi këtë kufi që prej fundit të vitit 2021. Ky zhvillim sinjalizon një situatë në të cilën ritmi i kreditimit është mjaft i shpejtë dhe ku rreziqet eventuale nisin të akumulohen.

Grafik 2. Ecuria e Treguesit të Paralajmërimit të Hershëm Plotësues.

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Shtator 2024

Në përfundim, të dhënat e monitoruara konfirmojnë vijimin e rritjes së shpejtë të kreditimit, e cila, mbështet një rritje të mëtijshme të normës së KUNC-it. Megjithatë, duke konsideruar që një rritje e KUNC-it u realizua në tremujorin e mëparshëm dhe për të siguruar një mbështetje më të mirë të vendimmarrjes mbi të dhëna sa më të qëndrueshme, propozojmë që norma e shtesës kundërciklike të kapitalit (KUNC) për Shqipërinë, të mbetet aktualisht në nivelin 0.25%.

Nëse të dhënat e rritjes së shpejtë të kreditimit do të konfirmohen edhe në muajt e ardhshëm, rritja e mëtijshme e normës së KUNC-it në fund të vitit ka një probabilitet të lartë.

SQARIME:

ⁱ Vlera e treguesit parësor ishte: [-8.8] pp në T2-2023, [-8.7] pp në T3-2023, [-8.4] pp në T4-2023 dhe [-7.9] pp në T1-2024.

ⁱⁱ Në analizën e vlerave në tabelë, duhet konsideruar që vlerat e llogaritura të treguesit parësor dhe të mesatares së tij historike, ndryshojnë për shkak të dy grupeve të faktorëve: a) zhvillimeve në vlerat e kredisë për ekonominë dhe të PBB-së; dhe b) rishikimeve të vlerave të PBB-së, që kryen rregullisht Instituti i Statistikave (INSTAT). Këto dy grupe faktorësh mund të ndikojnë mbi vlerën e treguesit parësor, në të njëjtin kah ose në kahe të ndryshme.

ⁱⁱⁱ Vlera e PBB-së është llogaritur si shuma e vlerave të katër tremujorëve të fundit. Për T2-2024, norma e rritjes reale të PBB-së është rreth 4.06%. Vlera e rritjes ekonomike të periudhës mund të jetë subjekt rishikimi në periudhën pasardhëse nga INSTAT.

^{iv} Vlera absolute e rritjes vjetore të kredisë për ekonominë si raport ndaj vlerës së vjetorizuar të PBB-së (shuma e vlerave të PBB-së për katër tremujorët e fundit).

^v Vlerat e indeksit zbuten për 8 tremujorët e fundit. Në T4-2020, metodologjia e përllogaritjes të indeksit të qirasë ka ndryshuar duke sjellë edhe ndryshimin e vlerës mesatare historike të tij.

^{vi} Vlerat e indeksit zbuten për 8 tremujorët e fundit. Në T2-2019, metodologjia e ndërtimit të indeksit ka ndryshuar duke sjellë edhe ndryshimin e vlerës mesatare historike të tij.

^{vii} I referohet totalit të kredisë së dhënë nga sektori bankar për sektorin publik dhe atë privat jofinanciar.

^{viii} Nëntreguesit individualë, së bashku me treguesin parësor, përbëjnë “Treguesin e Paralajmërimit të Hershëm Plotësues”. Treguesi është ndërtuar në trajtë indeksi dhe secili prej nëntreguesve ka të njëjtin peshë. Pragu krahasues për indeksin TPHP, është përcaktuar në nivelin 0.5. Për më shumë informacion, lutem referojuni metodologjisë “Për Shtesën Kundërciklike të Kapitalit:

https://www.bankofalbania.org/Stabiliteti_Financiar/Politika_makroprudenciale/Instrumentet_e_politikes_makroprudenciale/Akte_te_miratuara/.